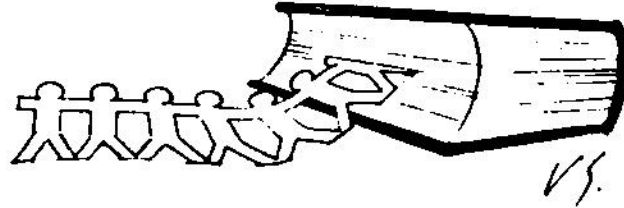

کتابخانه‌های زندان

جامعه، زندانیها را افراد شرور و بی مصرف می‌شمارد و حقوقی را که بر سایر افراد جامعه قائل است از آنها سلب می‌کند. بسیاری از مردم زندانها را موسسات غیرانسانی می‌دانند که هدف از ایجاد آنها نگهداری افراد گناهکار در محلهای در بسته است. در جهت مبارزه با این طرز تفکر لازم است کوششهایی صورت گیرد تا افراد زندانی آنچه را که در مدرسه از دست داده‌اند بتوانند در زندانها بدست آورند و حتی بعد از رهایی از زندان جهت حرفه و شغل خود مفیدتر از سابق باشند. برای رسیدن به این هدف بیش از همه وجود یک کتابخانه، مجهز ضروری می‌نماید. این قبیل کتابخانه‌ها منبع دانش، آگاهی، اطلاعات و سرگرمی هستند.

بهرتر است کتابخانه، زندان نظیر کتابخانه‌های عمومی، از وسایل و امکانات لازم به ویژه از کتابهای متنوع، مجلات، روزنامه‌ها، نوارهای ضبط، اسلاید و فیلمهای کوتاه مدت بهره‌مند گردد تا پاسخگوی نیازهای همه زندانیان باشد. در جهت تقویت روحی و فکری انسانهایی که برای مدتی از بسیاری از امتیازات زندگی محروم گشته‌اند ترتیب نمایشگاه، برنامه‌های تئاتر، ملاقات با نویسندگان بزرگ، سخنرانی محققان می‌تواند آموزنده و راهگشا باشد. فراهم آوردن این شرایط می‌تواند زندانی‌ها را از حالت کناره‌گیری و تسلیم رها سازد و افقهای تازه و امیدوارکننده، زندگی را به روی این انسانهای محروم بگشاید. این کوششی است برای اینکه زندانیان بعد از رهایی از زندان از ارتکاب جرمهای مجدد دوری جویند.

معمولاً در زندانهای شهری افراد مسن، زن، مرد، افراد تحصیلکرده و زندانیان کم سواد جمع می‌شوند. از این رو جلب رضایت کتابخوانان زندان کمی مشکل است. به ویژه باید بخوا داشته باشیم که زندانیان به نگهداری کتابها چندان توجهی ندارند.

در جهت تاسیس کتابخانه برای زندانها می‌توان به دو طریق زیر اقدام کرد :

۱. کتابخانه زندان شعبه‌ای از یک کتابخانه بزرگ شهری باشد .

۲. کتابخانه زندان به صورت مستقل اداره شود و هزینه آن از طرف شهرداری یا موسسات دیگر تامین گردد .

با در نظر گرفتن اوقات فراغت زندانیان ، اهمیت مطالعه در جهت گریز از دردهای زندگی ، لزوم تاسیس کتابخانه زندان را بیشتر روشن می‌سازد . از طرفی کتابخانه زندان می‌تواند بخشی از آموزشهای فکری و تربیتی زندانیان را بعهده گیرد . فراموش نکنیم که مأمورین و کارمندان زندانها نیز به هنگام خدمت وقت آزاد بیشتری جهت مطالعه دارند و ضرورت مطالعه برای افسران و مأمورین از فشار طاقت فرسای خدمت در زندانها می‌کاهد .

برابر آمار سال ۱۹۷۰ ، در ایالات متحده در حدود ۴۰۳۷ زندان محلی وجود داشته است که در آنها ۱۶۰۸۶۳ زندانی نگهداری می‌شدند و $\frac{۹}{۱۰}$ زندانیان را مردان تشکیل می‌دادند . ۸۶٪ این موسسات هیچ وسیله تفریحی جهت زندانیان خود فراهم نکرده بودند و ۹۰٪ آنها فاقد وسایل آموزشی بودند .

از سال ۱۹۷۱ به بعد یک سری اقداماتی از جانب دادگاههای امریکا صورت می‌گیرد تا حق خواندن و کسب اطلاعات و آگاهیها به زندانیان داده شود و استفاده از کتابها ، مجله‌ها و روزنامه ها از حقوق اساسی زندانیان بشمار آید .
در این دوره در جهت تهیه امکانات مطالعه و دریافت کتاب در زندان مسائل و مشکلاتی به این شرح مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد :

۱. عده‌ای از زندانیان بیسواد هستند .

۲. در صورت فقدان کتاب یا از بین رفتن کتابها چه کسی مسئول شناخته می‌شود .

۳. رمانها و داستانهای کثیف و دور از اخلاق ممکن است ناراحتیهایی در محیط زندان ایجاد نماید .

۴. ممکن است کتابهایی که از بیرون جهت مطالعه زندانیان ارسال می‌شود حاوی چاقو ،

اسلحه و مواد مخدر و نظایر آن باشد .

۵. ملاقات افراد خارجی و زندانیان در صورت آزادی دریافت کتاب ، بسیار مشکل می‌گردد و نظارت سخت و جدی لازم دارد .

۶. انتقال زندانیان از سلول ها به کتابخانه زندان ، نظارت دقیق لازم دارد .

در اینجا با آموزش و آگاهی دادن به زندانیان به وسیله مطالعه ، کتابداران و سایر افرادی که علاقمند به خدمت و یا کمک به کتابخانه زندان می‌باشند باید به موارد زیر توجه نمایند .

۱. زندان نظیر جامعه شهری نیست که کمتر به محدودیتها بیانیدشد . عمل سانسور و

و انتخاب نوع کتاب نباید علاقمندان به ایجاد کتابخانه زندانها را دلسرد نماید .

۲. رساندن حداقل خدمات کتابخانه‌ای به زندانیان از حذف این خدمات به صلاح نزدیکتر است . پس نباید با توجه به محدودیتها ناامید شد .

۳. اگر به عللی این خدمات کتابخانه‌ای برای مدتی قطع شود نباید این خدمت فرهنگی

برای همیشه به فراموشی سپرده شود .

جامعه و دولت باید از چند نظر به تاسیس کتابخانه‌های زندانها علاقه نشان دهند و آن را

در ردیف خدمات فرهنگی مورد نیاز جامعه بپذیرند :

نند

۱. زندانیانی که برای هفته‌ها ، ماهها و سالها در پشت میله‌های زندان بسر می‌برند می‌توانند

با آموزش ، راهنمایی و مطالعه انسانهای آگاهی تربیت شوند و بعد از خروج از زندان با

با مسائل متعدد جامعه خود آشنا گردند . علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۲. بخاطر زندانی گشتن نباید حق تعالی فکر و اندیشه برای مدتی از عده‌ای سلب شود .

۳. زندانی گشتن ، انسان را از زندگی طبیعی باز می‌دارد و انسان را از جامعه جدا می‌سازد

و مثل شیئی بی مصرفی به گوشه‌ای پرت می‌کند . کتابخانه‌های زندان می‌توانند از گسستن

این رابطه با جامعه مانع شوند و از احساس بی مصرفی انسان بکاهند .

۴. کتابخانه‌های زندان بهترین محلی خواهد بود که زندانیان بتوانند دور از غوغای داخلی

زندان به تفکر و اندیشه بپردازند و یا در اعمال خود قضاوت نمایند . به وجود آوردن

یک گوشه، خلوت و سکوت در کتابخانه زندان، از بسیاری از عدم تعادل‌های روانی و فشارهای عصبی زندانیان جلوگیری می‌کند.

۵. آشنایی با کتاب می‌تواند زندانیان را از خستگی‌ها و فشارهای داخلی زندان برهانند و به وسیله کتاب با جامعه بیرون از زندان رابطه‌ای برقرار کنند و چه بسا ممکن است این رابطه به مهرورزیدن به افراد جامعه و اعضای خانواده منجر گردد.

انتخاب نوع کتاب نیز به استعداد و تخصص مدیرکتابخانه زندان بستگی دارد زیرا اکثریت زندانیان را افرادی تشکیل می‌دهند که میانسال اند از این رو کتابها باید هم نقش سرگرم کننده داشته باشند و هم وظیفه آموزش را انجام دهند. کتابخانه زندان علاوه بر اینکه لازم است همه ساله بر کتابهای مورد نیاز کتابخانه بیفزاید باید در مبادله کتاب و یا امانت گرفتن کتابها یا کتابخانه‌ها بزرگ شهرها مشارکت نماید. در جهت تهیه نوع کتاب، مسئول کتابخانه زندان می‌تواند به شکل زیر عمل نماید:

۱. آگاهی از میزان معلومات و فرهنگ زندانیان

۲. آگاهی از نیازهای روحی آنها

۳. توجه به حد متوسط اقامت زندانیان در زندان

۴. درصد زندانیان کوتاه مدت یا بدون ضامن جهت آزادی از زندان تا زمان محاکمه

افرادی که هنوز محکومیت نیافته‌اند اما به جهات مختلف زندانی شده‌اند تقریباً "در تمام ساعات روز بیکارند و هیچگونه سرگرمی ندارند. با توجه به انتظار ناراحت کننده این قبیل زندانیان، تهیه کتابها و مجلات خاصی لازم می‌باشد. زیرا مطالب خسته کننده و رنج آور پیش از پیش زندانیان را در تشویش و اضطراب غرق می‌کند و به روزهای کسالت باری می‌کشاند.

برای زندانیانی که مدت محکومیتشان کوتاه است و یا از روی نادانی و جرم‌های سبک روانه زندان شده‌اند کتابهای ادبی توصیه شده است. بعضی از کتابداران زندان‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که اغلب زندانیان به محض ورود به زندان کتابهای ساده قانون می‌طلبند لذا جمع آوری و تهیه کتابهای قانون که به شکل ساده‌ای تهیه شده است جهت کتابخانه زندان ضروری می‌نماید.

این نیاز زندانیان ناشی از عوامل زیر است :

۱. در برابر دادگاه از خود دفاع نمایند .

۲. ممکن است وکیل زندانی در امر دفاع کوتاهی نماید .

۳. چگونه می‌توانند دوران محکومیتشان را به حداقل ممکن برسانند؟

در کشورهای اروپایی و معالک پیشرفته جهان ، زندانیان به کتابهای بهداشتی و طبی نیز علاقه نشان می‌دهند تا بتوانند با مطالعه آنها و بکار بستن دستورات بهداشتی از محیط زندان کاملاً سالم بیرون آیند . در جهان سوم به ویژه افریقا و خاور دور ادبیات سیاهان و تاریخ علاقمندان زیادی دارد .

سومین نوع کتابی که معمولاً طالبان بیشتری در زندانها دارد کتابهای عشقی و اشعار لطیف عاشقانه است که ناشی از تاثرات روحی زندانیان است . پاره‌ای از تجربه‌ها نشان می‌دهد که خواندن اشعار لطیف و شوق آور در بهبودی بیماران در بیمارستان‌های زندان موثر بوده است . در زندان زنان ، کتابهایی که طالبان بیشتری دارد کتابهای خانه‌داری ، خیاطی ، آشپزی و آرایش است .

آنچه در زیر می‌آید مواردی است که می‌توان با تاکید روی آنها موفقیت کتابخانه زندانها را تضمین نمود :

۱. کمک‌های مرتب دولت ها و شهرداری‌ها به کتابخانه زندان

۲. استخدام کتابدار علاقمند و دلسوز

۳. ایجاد روابط علمی و مبادله کتاب با ادارات آموزش و پرورش

۴. تقاضای کمک و راهنمایی از کارشناسان تعلیم و تربیت

۵. ایجاد روابط صمیمانه با مسئولین زندان

۶. بررسی امر بکار گماردن زندانیان علاقمند جهت توزیع و معرفی کتابها به سایر زندانیان .

در کشور سوئد روش جالبی جهت تهیه کتاب به زندانیان بکار گرفته شده است . بدینسان

که هفته‌ای یک بار یک اتوبوس حامل ۱۰۰۰۰ جلد کتاب در محوطه زندان توقف می‌کند و زندانیها

بدون برخورد با محدودیتها می‌توانند آزادانه از کتابخانهٔ سیار، کتاب موردنظر خود را انتخاب کنند. زندانیها ممکن است کتابهای دیگری بخواهند در این صورت کتابدار زندان کتاب‌های موردنیاز را از کتابخانه عمومی شهر برای مدتی به امانت می‌گیرد.

در تهیه این مقاله از منابع زیر استفاده شده است

1. American Library Association. *Jails Need Libraries Too*. Chicago, ALA, 1974. pp. 4-9.
2. Johnson, Elmer D. and Harris, Michael H. *History of Libraries in the Western World*, N.J., The Scarecrow Press, 1976. pp. 300-301.
3. Martin, William. *Library Services to the Disadvantaged*. London, Clive Bingley, 1975, pp. 134-150.